

Interview met fotograaf Raimond Wouda

“Wij mensen zitten vol aannames”

Wat mij in deze opdracht geïnspireerd heeft, zijn altijd weer de mensen. Fotograaf zijn is het aangaan van ontmoetingen. Je krijgt de mogelijkheid om iets te vertellen over een wereld die niet de jouwe is, maar waarover wel je wel allerlei ideeën hebt.

Mensen in de zorg zijn kwetsbare mensen. Vooral dan is het belangrijk om vertrouwen te genereren. Dat gaat over hoe je met mensen omgaat, maar als fotograaf ook over hoe de camera functioneert tussen jou en de mensen. Wordt dat een stress factor omdat je je erachter verschuilt of daarmee in de weer bent? Dan wordt het contact met mensen fragmentarisch, niet gauw als prettig ervaren.

Ik heb mensen willen fotograferen in hun fysieke zijn. Ondanks het feit dat ze door een zorgvraag kwetsbaar zijn, wilde ik ze niet als slachtoffer neerzetten. De kwetsbaarheid die ontstaat omdat je lichaam niet doet wat je zou willen, ontroert me.

Wat is jouw manier om vertrouwen te creëren met degenen die je gaat fotograferen?

Volgens mij gaat het over mentale ruimte. Op het moment dat je iemand ontmoet en die voelt dat je zijn/haar mentale ruimte niet inneemt, maar dat iemand vrij is om zichzelf te zijn zonder dat je een oordeel velt, dan is dat denk ik de eerste aanzet om vertrouwen van mensen te krijgen. Op het moment dat jij hun mentale ruimte inneemt, werkt dat verstikkend voor mensen en gaan ze je als hinderlijk ervaren. Fotograferen is eigenlijk een heel rare transactie: jij wilt als fotograaf iets van hen maar wat stel je daar tegenover? Het is belangrijk om in ieder geval vertrouwen te schenken en mensen het gevoel te geven dat je er geen misbruik van maakt van hun kwetsbaarheid. Soms mag dat best ongemakkelijk zijn, als dat nodig is. Maar ik zou het heel vervelend vinden als mensen het als een nare ervaring zien.

Je probeert gemeenschappelijke noemers te vinden, iets wat je deelt met elkaar. De man die ik in het ziekenhuis fotografeerde, kwam uit Amsterdam-West en daar ben ik opgegroeid. Hij vertelde me hoe het was toen hij daar kwam wonen in de jaren vijftig en de woningen net waren opgeleverd. Mensen willen hun verhaal kwijt, vinden het fijn als iemand geïnteresseerd is in hun verhaal. Ik vind het echt boeiend om mensen te horen vertellen wat ze hebben meegemaakt. Het kostte deze man geen enkele moeite om zichzelf te laten zien, zijn ego zat hem niet in de weg. Dat vind ik heel bijzonder. Het was een lieve man, en zij was een zorgzame vrouw. Hij was al vrij oud, en ook wel erg ziek. Er zat veel liefde tussen hen, dat zie je ook wel in die foto. Dat is mooi om mee te maken, dat je daar getuige van mag zijn, zonder dat je in de weg zit.

Je hebt gefotografeerd bij mensen die zorg niet thuis maar elders krijgen. Waar kijk je dan naar?

Fysiek contact af en toe is met zorg heel belangrijk. Maar met de zorg weet je: er is weinig tijd bij verplegend en verzorgend personeel. Dan kun je je afvragen, hoe dat visueel te laten zien. Daar denk ik dan over, maak er foto's over, kijken of iets dan ook visueel werkt of niet. Dat vraagt veel tijd en die had ik nu niet. Desondanks is daar in de serie wel iets van te zien.

Over zorg zijn veel maatschappelijke opvattingen. Dat zou je fotografisch veel meer kunnen onderzoeken. Wij mensen zitten vol aannames. Als ik mijn aannames ga fotograferen, heb ik

eigenlijk niet zoveel te vertellen. Op het moment dat ik ga observeren en mijn aannames opzij zet, dan kan ik misschien een ander verhaal vertellen. Dat is het visuele onderzoek, te proberen over je eigen aannames heen te zetten en kijken wat er dan gebeurt. Ik denk dat het belangrijk is om als fotograaf te proberen een opmerking te maken die geen gebaand pad toont. Anders is de relevantie van je opmerking te klein.

Een slaapkamer is een thuis van mensen. Van hoeveel mensen heb je de slaapkamer gezien? De slaapkamer is het meest persoonlijke gedeelte van ons bestaan. Als ik me een serie voorstel over zorg waar ik langere tijd aan zou mogen werken, dan kan ik mij voorstellen dat het een serie is over slaapkamers van jonge mensen die veel zorg nodig hebben. Ik denk dat ik de kamers zou laten zien zonder de mensen te fotograferen. Ik zou dan het moment kiezen waarop mensen net 's ochtends vroeg hun bed uit zijn. In de slaapkamers van mensen die veel zorg van anderen nodig hebben, is er veel techniek zichtbaar, die heel kil is. Ik zie bijvoorbeeld ook tekeningen aan de muur hangen, dat is weer heel warm. De inrichting van hun slaapkamers is ingekapseld met techniek en materie. Door dat te fotograferen realiseren mensen zich opeens echt wat zorg is denk ik, waar ze anders helemaal niet bij stilstaan.